

Sushyi O. V. Mythological forms of socio-psychological thinking

This article analyzes mythological forms of socio-psychological thinking, mechanisms, regularities and tendencies of their functioning and development. I argue, that the myth as a form of cognition and consciousness passes through several stages that are characterized by varying degrees of awareness and rationalization of their content by the subject of myth-creation (mythologization, demythologization, remiophologization). The historical dynamics of mythmaking fits into the general context of the dynamics of society (from the archaic and pre-industrial until to the modern, post-industrial), as well as the cognitive evolution that took place in the process of historical and cultural development of mankind. The interrelations (points of intersection) of the mythological form of socio-psychological thinking with its other non-scholarly form-evolutions (magic, religion, ideology) are traced. It was shown that the first mythological elements still contain elements of magical consciousness. With the advent of early myths, there is a significant expansion, in comparison with magic, of the subject field of cognition. In place of the early myth comes a more developed form of mythology, which is filled with new verbal and logical elements. The myth is developed - it is a certain "foreboding", though unscientific, but theoretical quality - natural philosophy. The crisis of mythological consciousness becomes the marker of the "cultural turn" - the transition from mythological thinking to logical, from myth to Logos. Rationalization becomes demythologization, differentiation of social consciousness takes place, its rational-reflexive forms such as science, philosophy are highlighted. Mythology has lost its position as the only true picture of the world, but the "mechanism", the methodology of the mythological development of the world, is manifested to varying degrees in all forms of social consciousness, especially in religion, art, and the social and political sphere. Modern man not only retains the ability to "mythic" through the perception of illusory ideological or artistic constructions and faith in them. There is a powerful remyphologization of public consciousness, opposing the whole process of demythologization as a whole.

Key words: myth, mythological consciousness, myth-making, mythological forms of socio-psychological thinking.

© Суший О. В.

О. В. Лісойван

**МОДЕЛЬ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ СИСТЕМИ
СИМВОЛІВ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ**

Представлено теоретичну модель реконструкції символів для вивчення особливостей подолання особистістю стану дезадаптації. Показано, що символ має власний зміст і постає як засіб формування нових смислових структур самосвідомості. Реконструкцію символів подано як розкриття особистістю неусвідомлених внутрішніх процесів та конфліктів, що відкриває простір для її змін та трансформації. Обстоюється думка, що таким чином стає можливим більш глибоке

розуміння особистістю себе і причин виникнення стану своєї дезадаптації, а це сприяє віднаходженню ефективних способів вирішення проблемної ситуації. Зроблено висновок, що реконструкція особистісної системи символів може слугувати засобом подолання стану дезадаптації внаслідок знаходження невідповідності в особистісних змістах, внутрішньому дисонансі та процесі їх усвідомлення.

Ключові слова: символ, реконструкція символів, теоретична модель, стан дезадаптації особистості.

Актуальність вирішення *проблеми* побудови теоретичної моделі для дослідження реконструкції символів зумовлена існуванням різноманітних підходів і невиробленістю єдиної систематизованої та узагальненої концепції щодо цього процесу. Перешкодою на цьому шляху стає не тільки існування досить різноманітних психологічних напрямків зі своєю внутрішньою сукупністю положень, що застосовують реконструкцію символів, а й наявність досить різних поглядів психологів як на цей процес, так і на саме поняття “реконструкція символів”.

Наявні на цей час напрацювання з означеної проблематики пов’язані з концепціями трактування та особливостей сприйняття кольору (Б. Базима, І. Гете, Дж. Келлог, М. Люшер, С. Фінчер, К. Юнг та ін.), концепціями інтерпретації символів (Х. Льюїнер, А. Менегетті, Г. Ферс, К. Юнг та ін.), а також вербальною (М. Наумбург, З. Фройд, В. М. Яковлев та ін.), візуальною (Р. Ассаджіолі, В. Люсебрінк, Х. Льюїнер, В. Стюарт та ін.) та образною (М. Д. Лінде, Ю. В. Ніконорова, Н. А. Тараканова та ін.) реконструкцією символів. Слід також звернути увагу на те, що й досі немає чітких критеріїв, за якими можна було б визначити і саме поняття “реконструкція” символів, оскільки в деяких підходах воно розкривається через “символізацію”, “мову несвідомого”, “роботу із символічним змістом”. Можна констатувати, що й дотепер проблема реконструкції особистісних символів є вельми актуальною, оскільки поза межами вивчення залишаються властивості й способи функціонування цього процесу, його значення в розвитку особистості, види та методи його інтерпретації.

Мета статті: виокремити концептуальні підходи до побудови теоретичної моделі дослідження реконструкції системи символів з метою вивчення особливостей подолання особистістю стану дезадаптації.

Розглядаючи різні концептуальні підходи до побудови теоретичної моделі дослідження реконструкції символів, ми намагалися спиратися на таку сукупність наукових поглядів, які б найбільш чітко розкривали роль символів у процесі самопізнання особистості та могли використовуватися для подальших розвідок щодо подолання нею стану дезадаптації. Так, Г. Ферс описує роботу із символом (на основі

малюнків, активної уяви, сновидінь) як процес пізнання себе за допомогою ідей у процесі інтерпретації “особливої мови символів” [10]. Малюнок, на його думку, дає уявлення про співвідношення змістів свідомості і несвідомого. У моделі Ферса символ розуміється як інструмент, який сприяє рухові психічних змістів з рівня несвідомого на рівень свідомості під час аналізу, дає змогу перемішувати “внутрішню психічну енергію” особистості й ініціює процес отримання інформації, осмислення якої сприяє розвитку особистісної самосвідомості.

На наш погляд, функцію подолання стану дезадаптації в процесі реконструкції символів у цій моделі виконує аналітична інтерпретація особистісних символів, яка в розумінні Г. Ферса допомагає особистості в розпізнаванні як своїх негативних і слабких рис, страхів, так і сильних сторін, досягнень і невикористаних можливостей, що дає індивідові більш глибоке розуміння себе, розширює межі його самопізнання та сприяє особистісному зростанню. Розглядаючи реконструкцію символу як чинник подолання стану дезадаптації, Ферс наголошує на тому, що в цьому процесі символ звільняє “несвідому психічну енергію” і забезпечує можливість її вільного руху на природний рівень, де відбувається трансформація змістів особистісних символів. Людина, яка зазнає труднощів, має змогу переносити елементи несвідомого у свідомість, працювати з ними і таким чином вирішувати проблемну ситуацію. І хоч проблема існуватиме й далі, проте вона буде усвідомлюватися вже по-новому: тепер уже не проблема володіє людиною, а особистість усвідомлює та контролює проблемну ситуацію. Отже, реконструкція символу сприяє збалансованості внутрішнього стану і цілісності особистості.

Фундатор аналітичної психології К. Юнг вважає, що символ виконує дві основні функції: він реалізує спробу задоволення фрустрованого інстинктивного імпульсу та перетворює архетипний матеріал. Архетип, який також може слугувати, на нашу думку, певною моделлю (схемою) в процесі реконструкції символів, є універсальним, успадкованим психічним образом, який формує і структурує несвідоме та “перебуває у згоді з відомим міфологічним мотивом...” [14, с. 443]. Дослідник надавав особливої значущості символам, вважаючи, зокрема, що через зображення символів у малюнках проявляється несвідоме. Ці символи і на психологічному, і на соматичному рівні залучені до процесу розвитку особистості, названого Юнгом процесом “індивідуалізації”. Він вважав, що символи є чинниками “цілющого” впливу, оскільки вони відновлюють цілісність особистості та репрезентують лінії її розвитку. Усе це, на нашу думку, відіграє надзвичайно важливу роль у процесі подолання стану дезадаптації. У психоаналітичному підході, за теорією компенсації Юнга, несвідоме, або доповнюючи, або

компенсуючи свідомість, завжди прагне до збалансованості. Завдяки компенсаторній функції несвідоме в процесі реконструкції символів може виявлятися через важливі чинники, які людина могла б побачити й усвідомити. Юнг вважав, що “психіка – це саморегульована система” і що “без протистояння протилежностей не може бути ні рівноваги, ні системи саморегуляції” (див. [12, р. 53]).

Д. Калфф провела велику новаторську роботу щодо використання пісочниці як засобу застосування реконструкції символів для психотерапевтичних цілей. На її думку, у результаті реконструкції символів глибинні пласти несвідомого можуть переміщатися на рівень свідомості особистості. У цьому процесі свідоме і несвідоме взаємодіють і ведуть “вільний діалог”, де під час аналітичного розбору проблема виводиться поступово із простору несвідомого в зону свідомості. Процес усвідомлення особистістю символічного змісту проблеми стає змістом психотерапевтичного процесу.

Еклектизм як синтез елементів двох або декількох теорій, оргінальних технік, що поєднані для досягнення найбільш ефективного результату, дає змогу опрацювати нові напрямки роботи із символом. Прикладом теоретичної інтеграції є транстеоретична модель Дж. Норкросса і Дж. Прохазки. У транстеоретичній моделі визначаються три параметри: процеси змін, стадії змін і рівні змін. Процеси змін – це поведінка, спрямована на зміну емоцій, мислення, стосунків, пов’язаних з конкретними проблемами. Кожний процес активізується на певній стадії змін. Дослідники виділяють десять процесів змін: підвищення усвідомлення, подолання обмежень, катарсис, самопереоцінювання, переоцінку середовища, самозвільнення, соціальне звільнення, контроль стимулів, управління обставинами, підтримувальні стосунки. Стадії змін – це різні специфічні наміри і патерни поведінки, що сприяють переходу до наступної стадії. Наркросс і Прохазка виділяють п’ять стадій змін: попереднє обмірковування або споглядання, обдумування, підготовку, дію, збереження. Рівні змін – це ієрархічно класифіковані системи рівнів психологічних проблем: проблеми симптомів або ситуацій, дезадаптовані когніції, інтерперсональні конфлікти, конфлікти родини або системи, інтраперсональні конфлікти. Інтервенція фокусується на тому рівні, до якого належить проблема або на якому фокусується терапевтична мета і відбувається модифікація проблеми (порушення). Інтеграція рівнів, стадій і процесів забезпечує план ієрархічних і систематичних втручань для психотерапевтичної дії широкого діапазону [7, с. 71–72], у тому числі й для подолання стану дезадаптації.

Б. Мікумс у своїй концепції циклічної моделі творчого процесу зосереджує увагу на ритмічній взаємодії між вчинком і спокійним

сприйняттям, між спогляданням й усвідомленням, між інтуїцією і відчуттями, між образністю і конкретизацією, між звільненням і контролем [15, с. 88]. Така модель складається з кількох елементів: оцінювання (внесення в життя досвіду) – підготовка (оцінювання ситуації) – інкубація (занурення-звільнення від контролю свідомості) – одкровення (породження одкровень, чітке бачення або бачення поновому).

Реконструкцію символів часто використовують у творчому процесі. Так, німецький учений Г. Гельмгольц виокремив три стадії творчого процесу (див. [6, с. 19]). Перша стадія творчого процесу – “насичення” (стадія отримання необхідних навичок у певній сфері), друга стадія – “виношування” (робота над проблемою) і третя – “осяяння” (знаходження правильного рішення).

На думку Т. С. Яценко, глибинно-психологічне пізнання змінює особистісні смисли, пов’язані з розумінням причин власних проблем, завдяки розширенню самосвідомості. Дослідниця з позицій своєї психодинамічної теорії звертає увагу на неможливість прямолінійного пізнання психіки і вказує на необхідність використання додаткової символічно-метафоричної форми для вивчення психічного в його цілісності. У своїх дослідженнях Т. С. Яценко говорить про “перекодування” індивідуальних змістів психічного в метафорично-символічні форми за допомогою когнітивного реконструювання. Полізначність символів, отже, у процесі їх подальшої реконструкції сприяє розкриттю першопричин, пов’язаних з проблемами особистості. Несвідоме зберігає зміст психічного, а символ завдяки його багатозначності має можливість репрезентувати цей зміст [11]. На думку Т. С. Яценко, свідоме і несвідоме спрямовані на збереження цілісності особистості. Психологічні захисти (завдяки відступам від реальності, селекціонуванню і викривленню інформації, її пропускам, побудові ілюзій і т. п.) забезпечують процес суб’єктивної інтегрованості психіки в умовах її об’єктивної дезінтегрованості. Таким чином свідоме вбирає в себе силу несвідомого і спрямовує психічну енергію в просоціальне річище для реалізації “витіснених інтересів”. Пізнання базального захисту та відновлення порушених через викривлення підсистем свідоме-несвідоме взаємозв’язків відкривають завдяки реконструкції символів перспективи подолання стану дезадаптації особистості [8, с. 81–91].

Б. Дорст і Р. Фогель виокремлюють п’ять етапів реконструкції символів: чуттєвий контакт із символом, дослідження його семантичного поля, презентацію (малювання, запис), засвоєння нової інформації, перенесення нового розуміння на поточну ситуацію особистості [2, с. 64].

Засновник емоційно-образної терапії М. Д. Лінде виокремлює таку модель роботи із символом: почуття, образ, аналіз та дія, де емоційно-змістовий особистісний вплив спрямовано на зміни емоційного стану, а символ слугує важелем у цій роботі [4, с. 6].

У такому напрямку, як психосинтез, постулюється, що причиною дезадаптації є глибокий і складний конфлікт між свідомим і несвідомим, який особистість долає завдяки інтерпретації символів під час психотерапевтичної процедури. Сутність психосинтезу полягає в пізнанні свого справжнього (вищого) “Я”; у формуванні або перебудові особистості, що в результаті дає змогу людині позбавитися від психічних розладів, розвинути свої здібності та гармонійну, ефективну особистість. Головним чинником стану дезадаптації стає звичайно не-свобода, уявна “роздвоєність” (Я-особистісне не усвідомлює і заперечує існування Я-справжнього) [1]. Р. Ассаджіолі виділяє чотирнадцять груп символів, які використовуються під час реконструкції символів, здатних допомогти людині розкрити надособистісні перспективи: інтроверсія, спуск, підймання-сходження, розширення, поширення, пробудження, світло-осяяння, вогонь-розвиток, посилення-зростання, любов, шлях-мандрівка, перетворення, відродження, оновлення, звільнення [там само]. Причому дослідник загострює увагу на важливості використання групи символів під час їх реконструкції та активно застосовує їх візуалізацію.

У символдрамі Х. Льюїнер, розглядаючи важливу для розуміння глибинно-психологічної символіки топічну і динамічну моделі психіки, зазначає, що “Я” відповідає за відносини із зовнішнім світом. У цьому взаємозв’язку “Я” грає троїсту роль: захищається від інстинктивних домагань з боку “Воно”, протистоїть завищеним вимогам з боку “Над-Я” та регулює взаємини із зовнішнім світом [3]. Льюїнер стверджує, що символдрама сприяє розкриттю здатності до переживання, орієнтації людини і розвитку її самосвідомості в реальному житті. Метод символдрами визнає несвідому психодинаміку: символіку сновидінь, інстинктивні імпульси “Воно”, захисні чинники “Я”, інстанції “Над-Я”, регресивні процеси. Що ж до потенціалу візуальної реконструкції символу, то Льюїнер наголошує на важливості асоціативного методу. Цей метод полягає в тому, що вільні асоціації переносяться на рівень усвідомлювання, при цьому розгортаються ланцюжки інтерпретації символів, які поступово спрямовуються на вирішення конфлікту. Основою методу символдрами є вільне фантазування у формі символів-картин на задану психотерапевтом тему. Психотерапію за методом символдрами можна уявити як певну тривимірну систему координат, де одна вісь відповідає роботі з конфліктами (перша складова), друга –

роботі, спрямованій на задоволення архаїчних потреб (друга складова), і третя – роботі, націленій на розвиток креативності пацієнта (третя складова). При цьому відбувається саморозкриття особистості в процесі безінерційного перебігу проєкцій [3, с. 32]. Завдяки реконструкції символів визначається ядро несвідомого конфлікту й оприявнюються патогенні стани особистості.

Активно застосовував методи реконструкції символів і засновник онтопсихології А. Менегетті. Вважаючи малюнок проєкцією несвідомого, він використовував так звані психосемантичні малюнки: сновидіння (як спонтанний малюнок), “Тест шести малюнків”, “спонтанний” малюнок [5]. Менегетті розумів символ як знак або образ, що вказує на певний важливий аспект життя людини [там само]. Розбіжність між символом і “причиною”, яка лежить в його основі, зумовлюється викривленням наявного в кожній людині “монітора”, основною функцією якого є раціональне сприйняття дійсності та відбір інформації, отриманої в процесі роботи із символом. Такі викривлення ведуть до того, що особистість не здатна пізнати себе такою, якою вона є. Виправлення дії “монітора” дає людині змогу розкрити себе за допомогою добирання своєрідного ключа до символічного змісту повідомлень несвідомого. Таким ключем стає реконструкція символів у процесі роботи із семантичним полем клієнта. Згідно з теорією А. Менегетті, щоб з’ясувати причини стану дезадаптації та досягти внутрішньої цілісності й самореалізації особистості, важливо правильно розуміти символ. Інтерпретація мови символів, що відбувається під час реконструкції символів у спонтанному малюнку, дає змогу визначити координати чинного потенціалу особистості, розкрити специфічну схильність і потреби суб’єкта та уникнути викривлення його семантичного простору.

В. Стюарт, працюючи в межах символдраматичного методу, використовував такі прийоми: спрямовану уяву, активну уяву та візуалізацію. “Символи ведуть до царини такого багатства, де психіці надається свобода досліджувати, де їй не заважає свідомий розум, що говорить мовою логіки” [9]. Стюарт визначив основні підходи в роботі із символами: принцип конфронтації (бути сміливим та вміти протистояти образам, що породжують негативні емоції), принцип трансформації (перетворення об’єкта), принцип примирення (примирення з об’єктом, що лякає) та ін., які можна використовувати в процесі візуальної реконструкції [там само]. Дослідник розглядав візуальну роботу із символом як процес розумового утворення символу в уяві, без якого неможливо зрозуміти почуття та стан іншої людини.

Л. Б. Єрмолаєва-Томіна пропонує свою модель, що базується на застосуванні реконструкції символів. Модель складається із трьох фаз: “пускової” (уміння самостійно порушувати проблеми, бачити нове), “пошукової” і “виконавської”. Пускова фаза складається з першого інсайту і насичення, пошукова – з виношування й осяяння, а виконавча – з верифікації (реалізація задуму, доведення роботи до завершення).

На нашу думку, особистість у стані дезадаптації не завжди може усвідомлювати ділянки невідповідності власних змістів самосвідомості. Визначення та відновлення ділянок цих невідповідностей стає можливим у разі застосування реконструкції символів.

Говорячи про застосування символів, слід наголосити, що їх реконструкція слугує перекодуванню неусвідомлених особистісних змістів, розширенню семантичного простору несвідомого особистості, доповнює та конкретизує символічні смисли, сприяє відновленню реалістичного сприйняття дійсності. Тому застосування процедур їх подальшої реконструкції стає основою для розширення зони усвідомлення особистістю актуальної ситуації, підґрунтям для визначення чинників, що зумовлюють виникнення стану дезадаптації та розкривають способи його подолання.

Реконструкція символів може бути чинником подолання особистістю стану дезадаптації, оскільки дає їй змогу перейти на рівень більш реалістичного сприйняття себе, осмислення причин дезадаптації, сприяє знаходженню альтернативних смислових позицій, розв’язанню проблемних ситуацій. У перебігу цього процесу відбувається активізація внутрішніх ресурсів особистості, за рахунок чого розширюються можливості для вільного саморозкриття, оскільки символ завжди має ресурс до виявлення чогось прихованого, що не лежить на поверхні свідомості.

Реконструкція символів, як бачимо, стає чинником подолання стану дезадаптації, оскільки сприяє трансформації зони невідповідності. Така трансформація пов’язується з викривленням соціально-перцептивної реальності особистості, яке повністю або частково в такому стані нею не усвідомлюється.

У своєму дослідженні ми використовуємо модифіковану нами модель Д. Джонсона, у якій увагу зосереджено на трьох ступенях процесу усвідомлення: *екстерналізації*, у ході якої виявляються внутрішні психічні процеси індивіда у формі об’єктів та явищ зовнішнього світу; *трансформації*, де відбуваються зміни; *інтерналізації*, у ході якої символічні образи закодованої інформації стають частиною структури психічного апарату особистості та ведуть до її психічного розвитку [13, с. 85]. За допомогою реконструкції символів особистість розкри-

ває (екстерналізує) неусвідомлені аспекти свого “Я”. Внутрішні конфлікти ідентифікуються в процесі реконструкції символів, що відкриває простір для змін і трансформації особистості. Розуміння конфлікту та отримання нового досвіду (стадія трансформації) реінтегруються в психіці – відбувається процес інтерналізації. За допомогою реконструкції символів стає можливим більш глибоке розуміння особистістю себе та причин виникнення стану власної дезадаптації, що допомагає в подальшому віднайти ефективні способи вирішення проблемної ситуації. Отже, реконструкція особистісних символів може слугувати чинником подолання стану дезадаптації завдяки віднаходженню невідповідності особистісних змістів, їх внутрішнього дисонансу, головним джерелом якого є потенційний конфлікт між настановленнями “Я” і безпосереднім досвідом особистості.

Розроблена нами теоретична модель дослідження реконструкції символів як чинника подолання особистістю стану дезадаптації включає три етапи: визначення стану дезадаптації, реконструкцію особистісних символів та відновлення адаптації (рис.).

Етап визначення стану дезадаптації (початковий етап) передбачає виявлення зони невідповідності особистісних змістів та стану дезадаптації. Етап реконструкції особистісних символів (основний етап) складається з таких рівнів процесу усвідомлення, як екстерналізація, трансформація, інтерналізація. На етапі відновлення адаптації (заклучний етап) визначаються чинники дезадаптації та способи їх подолання.

Висновки. Отже, концептуальними засадами побудови теоретичної моделі для дослідження реконструкції системи символів стали транстеоретична модель Дж. Норкосса і Дж. Проказки, циклічна модель Б. Мікумс, тристадійна модель Г. Гельмгольца, трифазна модель Л. Б. Єрмолаєвої-Томіної. Розроблено модель дослідження реконструкції особистісних символів, що складається з трьох етапів: початковий полягає у визначенні стану дезадаптації і передбачає виявлення зони невідповідності особистісних змістів та фіксацію стану дезадаптації; основний етап охоплює такі стадії процесу усвідомлення, як екстерналізація, трансформація та інтерналізація; на заклучному етапі відновлення адаптації визначаються чинники дезадаптації та способи їх подолання. У переважній більшості розглянутих концепцій реконструкція символів визначається як процес пошуку і перетворення особистісних символічних смислів, що сприяє рефлексії уявлень особистості про себе та може використовуватися в психологічній практиці для подолання стану її дезадаптації.

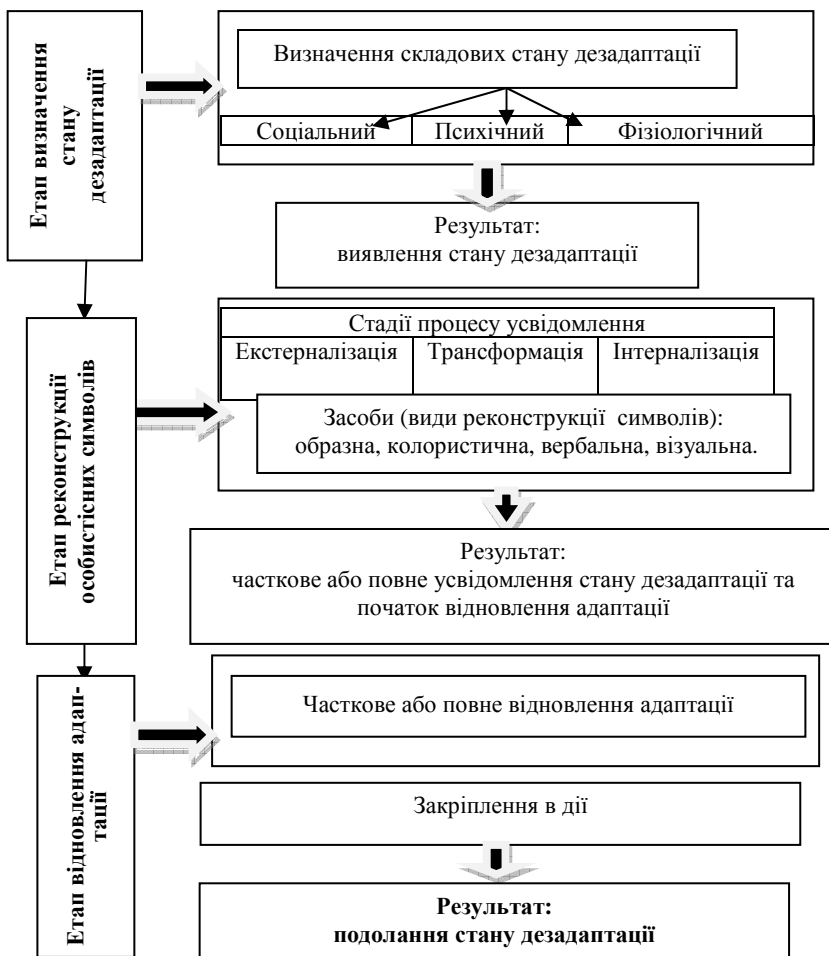

Рис. Модель дослідження реконструкції особистісних символів як чинника подолання стану дезадаптації

Література

1. *Ассаджиоли Р.* Психосинтез. Принципы и техники / Р. Ассаджиоли. – М. : ЭКСМО-Пресс, 2002. – 416 с.
2. *Дорст Б.* Активное воображение. Юнгианский подход / Б. Дорст, Р. Фогель. – Х. : Гуманитар. центр, 2016. – 200 с.
3. *Лейнер Х.* Кататимное переживание образов: Основная ступень; Введение в психотерапию с использованием техники сновидений наяву; Семинар : пер. с нем. / Х. Лейнер. – М. : Эйдос, 1996. – 253 с.
4. *Линде Н.* Эмоционально-образная терапия: чувство – образ – анализ – действие / Н. Линде. – М. : Генезис, 2016. – 384 с.
5. *Менегетти А.* Образ и бессознательное : Учебное пособие по интерпретации образов и сновидений / А. Менегетти. – М. : Онтопсихология, 2000. – 448 с.
6. *Одриосола М.* Развитие творческого потенциала у лиц с ограниченными возможностями здоровья средствами арт-терапии : метод. рек. / Мария Вальдес Одриосола. – М. : Ин-т общегуманитар. исслед., 2015. – 96 с.
7. *Прохазка Дж.* Системы психотерапии / Дж. Прохазка, Дж. Норкросс. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007. – 384 с.
8. Психодинамическая теория: методология и научно-практические результаты / Галушко Л. Я., Дметерко Н. В., Евтушенко И. В. и др. // Психотерапия. – 2012. – № 10 (18). – С. 81–91.
9. *Стюарт В.* Работа с образами и символами в психологическом консультировании / В. Стюарт. – М. : Класс, 2010. – 376 с.
10. *Ферс Г.* Тайный мир рисунка / Г. Ферс. – СПб. : Деметра, 2003. – 176 с.
11. *Яценко Т. С.* Теория и практика глубинной психокоррекции. Третья авторская школа академика НАПН Украины Т. С. Яценко / сост. А. В. Глузман (и др.). – Ялта : РИО КГУ, 2010. – 202 с.
12. *Jacobi J.* The Psychology of C. G. Jung / J. Jacobi. – London : Routledge & Kegan Paul, 1980. – 53 p.
13. *Johnson D. R.* On the therapeutic action of creative arts therapies: the psychodynamic model / D. R. Johnson // The Arts in Psychotherapy. – 1998. – № 25 (2). – P. 85–99.
14. *Jung C.* Collected Works, esp. 6 / C. Jung. – New York : Pantheon Books Inc., Bollingen Foundation Inc., 1976. – 443 p.
15. *Meekums B.* Dance movement therapy / B. Meekums. – London : Sage, 2002. – 15 p.

References

1. Assadzioli, R. (2002). *Psichosintez. Printsipy i tekhniki* [Psychosynthesis. Principles and techniques]. Moscow : EKSMO-Press Publ. (rus).
2. Dorst, B., Fogel, R. (2016). *Aktivnoye voobrazheniye* [Active imagination]. Kharkiv: Humanities center Publ. (rus).
3. Leuner, H. (1996). *Katatimnoye perezhivaniye obrazov: Osnovnaya stupen; Vvedeniye v psikhoterapiyu s ispolzovaniyem tekhniki snovideniy nayavu* [Thobbling experiencing of characters: the Basic stage; Introduction to psychotherapy with the use of day-dream technic]. Moscow: Eydos Publ. (rus).

4. Linde, N. (2016). *Emotsionalno-obraznaya terapiya: chuvstvo – obraz – analiz – deystviye* [Emotionally-shaped therapy: sense is character - an analysis is an action]. Moscow: Genezis Publ. (rus).
5. Meneghetti, A. (2000). *Obraz i bessoznatelnoye: Uchebnoye posobiye po interpretatsii obrazov i snovideniy* [Image and unconscious: tutorial on interpretation of images and dreams]. Moscow: Ontopsikhologiya Publ. (rus).
6. Odriola, M. (2015). *Razvitiye tvorcheskogo potentsiala* [Development of creative potential]. Moscow (rus).
7. Prochaska, J., Norcross, J. (2007). *Sistemy psikhoterapii* [Systems of psychotherapy]. St. Petersburg : Praym-EVROZNAK (rus).
8. Galushko, L. Ya, Dmeterko, N. V., Yevtushenko, I. V. and others, Yatsenko, T. S. (Eds.), (2012). *Psikhodinamicheskaya teoriya: metodologiya i nauchno-prakticheskiye rezultaty* [Psychodynamic theory: methodology and scientific and practical results]. *Psikhoterapiya* [Psychotherapy]. Moscow: Geniizus Media Publ. (rus).
9. Stewart, V. (2010). *Rabota s obrazami i simvolami v psikhologicheskom konstruirovani* [Imagery and symbolism in counselling]. Moscow: Klass Publ. (rus).
10. Fers, G. (2003). *Tayny mir risunka* [The Secret World of Drawing]. St. Petersburg: Demetra (rus).
11. Yatsenko, T. (2010). *Teoriya i praktika glubinoi psikhokorektsii. Tretiya avtorskaya shkola akademika NAPN Ukrainy T. S. Yatsenko* [Theory and practice of deep psychocorrection. The third author's school of academician of NAPS of Ukraine T.S.Yatsenko]. Yalta: RIO KSU (rus).
12. Jacobi, J. (1980). *The Psychology of C. G. Jung*. London: Routledge & Kegan Paul.
13. Johnson, D. R. (1998). On the therapeutic action of creative arts therapies: the psychodynamic model. *The Arts in Psychotherapy*, 25 (2).
14. Jung, C. (1976). *Collected Works*, esp. 6. New York: Pantheon Books Inc., Bollingen Foundation Inc.
15. Meekums, B. (2002). *Dance movement therapy*. London: Sage.

Lisoivan O. V. Model of research of reconstruction of symbols system: a conceptual approach

The article introduces theoretical model for reconstruction of symbols for studying overcoming individual desadaptation condition. It is shown that the symbol has its own meaning and acts as a source of new semantic structures of self-consciousness. Reconstruction of symbols is presented as disclosing of individual unconscious processes and internal conflicts that open its space for change and transformation. Author dvocates the idea that in this way a deeper understanding of themselves is possible and the individual causes of condition exclusion, which then contributes to reinventing effective ways to solve the problem situations. It is concluded that the reconstruction of personal symbolic system can serve as a means of overcoming the state of maladjustment due to inconsistencies in finding personal meaning, inner dissonance and process understanding.

Key words: symbol, reconstruction of symbols, adaptation of the person condition.